

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ అష్టాదశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అష్టాదశః సర్గః ॥

పితుశ్చింతాయాః కిం కారణమితి కైకేయాం ప్రతి శ్రీరామస్యానుయోగః
కైకేయ్యా స్వప్రార్థితవరయోరితివృత్తం శ్రావయిత్వా శ్రీరామస్య వనవాసాయ
ప్రేరణం

స దదర్శాసనే రామో విషణ్ణం పితరం శుభే |
కైకేయ్యా సహితం దీనం ముఖేన పరిశుష్యతా || 2.18.1 ||

స పితుశ్చరణౌ పూర్వమభివాద్య వినీతవత్ |
తతో వవందే చరణౌ కైకేయ్యాః సుసమాహితః || 2.18.2 ||

రామేతుక్త్వా తు వచనం వాష్పపర్యాకులేక్షణః |
శశాక నృపతిర్దీనో నేక్షితుం నాభిభాషితుం || 2.18.3 ||

తదపూర్వం నరపతేర్దృష్ట్వా రూపం భయావహం |
రామోఽపి భయమాపన్నః పదా స్పృష్ట్వేవ పన్నగం || 2.18.4 ||

ఇంద్రియైరప్రహృష్టైస్తం శోకసంతాపకర్శితం |
నిఃశ్వసంతం మహారాజం వృథితాకులచేతసం || 2.18.5 ||

ఊర్మిమాలినమక్షోభ్యం క్షుభ్యంతమివ సాగరం |
ఉపప్లుతమివాదిత్యముక్తానృతమృషిం యథా || 2.18.6 ||

అచింత్యకల్పం నృపతేస్తం శోకముపధారయన్ |
బభూవ సంరబ్ధతరః సముద్ర ఇవ పర్వణి || 2.18.7 ||

చింతయామాస చతురో రామః పితృహితే రతః |
కింస్విదద్యైవ నృపతిర్న మాం ప్రత్యభినందతి || 2.18.8 ||

అన్యదా మాం పితా దృష్ట్వా కుపితోఽపి ప్రసీదతి |
తస్య మామద్య సంప్రేక్ష్య కిమాయాసః ప్రవర్తతే || 2.18.9 ||

స దీన ఇవ శోకార్తో విషణ్ణవదనద్యుతిః |
క్షేకేయామభివాద్యైవ రామో వచనమబ్రవీత్ || 2.18.10 ||

కచ్చిన్మయా నాపరాధమజ్ఞానాద్ యేన మే పితా |
కుపితస్తన్మమాచక్ష్య త్వమేవైనం ప్రసాదయ || 2.18.11 ||

అప్రసన్నమనాః కిం ను సదా మాం ప్రతి వత్సలః |
విషణ్ణవదనో దీనః నహి మాం ప్రతి భాషతే || 2.18.12 ||

శారీరో మానసో వాపి కచ్చిదేనం న బాధతే |
సంతాపో వాభితాపో వా దుర్లభం హి సదా సుఖం || 2.18.13 ||

కచ్చిన్న కించిద్ భరతే కుమారే ప్రియదర్శనే |
శత్రుఘ్నో వా మహాసత్త్వే మాతృణాం వా మమాశుభం || 2.18.14 ||

అతోషయన్ మహారాజమకుర్వన్ వా పితుర్వచః |
ముహూర్తమపి నేచ్ఛేయం జీవితం కుపితే నృపే || 2.18.15 ||

యతోమూలం నరః పశ్యేత్ ప్రాదుర్భావమిహాత్మనః |
కథం తస్మిన్ న వర్తేత ప్రత్యక్షే సతి దైవతే || 2.18.16 ||

కచ్చిత్తే పరుషం కించిదభిమానాత్ పితా మమ |
ఉక్తో భవత్యా రోషేణ యేనాస్య లులితం మనః || 2.18.17 ||

ఏతదాచక్ష్య మే దేవి తత్త్వేన పరిపృచ్ఛతః |
కిన్నిమిత్తమపూర్వోఽయం వికారో మనుజాధిపే || 2.18.18 ||

ఏవముక్తా తు కైకేయా రాఘవేణ మహాత్మనా |
ఉవాచేదం సునిర్లజ్జా ధృష్టమాత్మహితం వచః || 2.18.19 ||

న రాజా కుపితో రామ వ్యసనం నాస్య కించన |
కించిన్మనోగతం త్వస్య త్వద్భయాన్నానుభాషతే || 2.18.20 ||

ప్రియం త్వామప్రియం వక్తుం వాణీ నాస్య ప్రవర్తతే |
తదవశ్యం త్వయా కార్యం యదనేనాశ్రుతం మమ || 2.18.21 ||

ఏష మహ్యం వరం దత్త్వా పురా మామభిపూజ్య చ |
స పశ్చాత్ తప్యతే రాజా యథాన్యః ప్రాకృతస్తథా || 2.18.22 ||

అతిస్పృజ్య దదానీతి వరం మమ విశాంపతిః |
స నిరర్థం గతజలే సేతుం బంధితుమిచ్ఛతి || 2.18.23 ||

ధర్మమూలమిదం రామ విదితం చ సతామపి |
తత్ సత్యం న త్యజేద్ రాజా కుపితస్త్యత్కృతే యథా || 2.18.24 ||

యది తద్ వక్ష్యతే రాజా శుభం వా యది వాశుభం |
కరిష్యసి తతః సర్వమాఖ్యాస్యామి పునస్త్వహం || 2.18.25 ||

యది త్వభిహితం రాజ్ఞా త్వయి తన్న విపత్స్యతే |
తతోఽహమభిధాస్యామి న హ్యేష త్వయి వక్ష్యతి || 2.18.26 ||

ఏతత్ తు వచనం శ్రుత్వా కైకేయ్యా సముదాహృతం |
ఉవాచ వ్యధితో రామస్తాం దేవీం నృపసన్నిధౌ || 2.18.27 ||

అహో ధిజ్ నార్వాసే దేవి వక్తుం మామీద్యశం వచః |
అహం హి వచనాద్ రాజ్ఞః పతేయమపి పావకే || 2.18.28 ||

భక్ష్ణయేయం విషం తీక్ష్ణం పతేయమపి చార్ణవే |
నియుక్తో గురుణా పిత్రా నృపేణ చ హితేన చ || 2.18.29 ||

తద్ బ్రూహి వచనం దేవి రాజ్ఞో యదభికాంక్షితం |
కరిష్యే ప్రతిజానే చ రామో ద్విర్నాభిభాషతే || 2.18.30 ||

తమార్జవసమాయుక్తమనార్యా సత్యవాదినం |
ఉవాచ రామం కైకేయీ వచనం భృశదారుణం || 2.18.31 ||

పురా దేవాసురే యుద్ధే పిత్రా తే మమ రాఘవ |
రక్షితేన వరౌ దత్తౌ సశల్యేన మహారణే || 2.18.32 ||

తత్ర మే యాచితో రాజా భరతస్యాభిషేచనం |
గమనం దండకారణ్యే తవ చాద్యైవ రాఘవ || 2.18.33 ||

యది సత్యప్రతిజ్ఞం త్వం పితరం కర్తుమిచ్ఛసి |
ఆత్మానం చ నరశ్రేష్ఠ మమ వాక్యమిదం శృణు || 2.18.34 ||

సన్నిదేశే పితుస్తిష్ఠ యథానేన ప్రతిశ్రుతం |
త్వయారణ్యం ప్రవేష్టవ్యం నవ వర్షాణి పంచ చ || 2.18.35 ||

భరతస్యాభిషిచ్యేత యదేతదభిషేచనం |
త్వదర్థే విహితం రాజ్ఞా తేన సర్వేణ రాఘవ || 2.18.36 ||

సప్త సప్త చ వర్షాణి దండకారణ్యమాశ్రితః |
అభిషేకమిదం త్వక్త్వా జటాచీరధరో భవ || 2.18.37 ||

భరతః కోసలపతేః ప్రశాస్తు వసుధామిమాం |
నానారత్నసమాకీర్ణాం సవాజిరథసంకులాం || 2.18.38 ||

ఏతేన త్వాం నరేంద్రోఽయం కారుణ్యేన సమాప్లుతః |
శోకైః సంక్లిష్టవదనో న శక్నోతి నిరీక్షితుం || 2.18.39 ||

ఏతత్ కురు నరేంద్రస్య వచనం రఘునందన |
సత్యేన మహతా రామ తారయస్య నరేశ్వరం || 2.18.40 ||

ఇతీవ తస్యాం పరుషం వదంత్యాం
న చైవ రామః ప్రవివేశ శోకం |
ప్రవివ్యథే చాపి మహానుభావో
రాజా చ పుత్రవ్యసనాభితప్తః || 2.18.41 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే అష్టాదశః సర్గః ||